

ترجمہ و شرح

فرائد الأصول

شیخ انصاری رحمۃ اللہ علیہ

قطع. ظن

www.ketab.ir

محمد مسعود عباسی

سر شناسه: عباسی، محمد مسعود / شارح
عنوان و نام پدیدآور: ترجمه و شرح فرائد الاصول شیخ انصاری / محمد مسعود عباسی
مشخصات نشر: قم، انتشارات دارالعلم، ۱۳۸۹
مشخصات ظاهری: ج ۱ [۶۰۰]

شابک دوره ۰-۱۱۹-۲۰۴-۹۶۴-۹۷۸

شابک ج ۱ ۰-۱۲۰-۲۰۴-۹۶۴-۹۷۸

شابک ج ۲ ۰-۱۲۱-۲۰۴-۹۶۴-۹۷۸

شابک ج ۳ ۰-۱۲۲-۲۰۴-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: انصاری، مرتضی بن محمد امین ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ ق. فرائد الاصول - نقد و تفسیر

موضوع: اصول فقه شیعه - قرن ۱۳ ق

شناسه افزوده: انصاری، مرتضی بن محمد امین ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ ق. فرائد الاصول. شرح

شناسه افزوده: عنوان: فرائد الاصول. شرح.

رده بندی کنگره: ۴۰۲۶ ۱۳۸۹ ف ۸ الف / bp۱۵۹

رده بندی دیویی: ۲۹۷۳۱۳

ترجمه و شرح رسائل جلد اول

مؤلف: شیخ انصاری

مترجم: محمد مسعود عباسی

ناشر: انتشارات دارالعلم

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۰

قطع و صفحه: وزیری / ۶۰۰ صفحه

دفتر مرکزی: قم خیابان ارم، مقابل کوچه ۲۰، پلاک ۳۵۷

تلفن: ۷۷۴۴۲۹۸ / فکس: ۷۷۴۱۷۹۸، تلفن انبار: ۲۹۱۰۱۷۷

دفتر تهران: خیابان انقلاب، ۱۲ فروردین، ساختمان تجاری ناشران

طبقه همکف شماره ۱۸ / ۱۶: تلفن: ۶۶۹۷۳۸۰۹-۶۶۹۵۵۴۰۵

چاپ / شرکت چاپ قدس قم، تلفن ۷۷۳۱۳۵۴ فکس ۷۷۴۳۴۴۳

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است

دوره ۰-۱۱۹-۲۰۴-۹۶۴-۹۷۸ شابک ۰-۱۲۰-۲۰۴-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

۱۹	شیخ مرتضیٰ انصاری
۱۹	رؤیای صادق
۱۹	نیاکان و پدران شیخ انصاری
۲۰	پدر و مادر شیخ
۲۰	خانواده شیخ انصاری
۲۰	تخصیلات شیخ
۲۱	بازگشت به وطن
۲۱	ازدواج شیخ
۲۲	استادان شیخ انصاری
۲۲	تألیفات شیخ انصاری
۲۲	مرجعیت شیخ انصاری
۲۳	چگونگی تدریس شیخ انصاری
۲۴	بیان شیخ انصاری در تدریس
۲۴	نمونه‌ای از بیانات علمی و استدلال شیخ
۲۴	شیخ در بروجرد و اصفهان
۲۵	شیخ در کاشان و ری
۲۶	بازگشت مجدد شیخ به نجف اشرف
۲۶	اداره حوزه علمیه نجف
۲۶	وضع ظاهر شیخ
۲۶	مشایخ اجازه روایتی شیخ

۲۶	صفات پسندیده شیخ.....
۲۶	کرامات شیخ.....
۲۸	وفات شیخ.....
۲۸	در مورد این شرح.....

مقاصد کتاب

۳۵	مقصد نخست: قطع.....
۳۵	وجوب متابعت از قطع.....
۳۶	مراد از اطلاق «حجت» بر قطع.....
۳۷	تقسیم قطع به: طریقی و موضوعی.....
۳۸	ویژگیهای قطع طریقی و موضوعی.....
۴۲	۱. جایز نبودن نهی از عمل در قطع طریقی و جواز آن در قطع موضوعی.....
۴۲	۲. جانشینی امارات و اصول بجای قطع طریقی و موضوعی طریقی.....
۴۲	بجای قطع موضوعی وصفی نمی‌نشیند.....
۴۴	ظن طریقی، ظن موضوعی.....
۴۶	تنبیهات.....
۴۶	تنبیه نخست: تجزی.....
۴۶	آیا قطع مطلقاً حجت است یا در صورت مصادف با واقع بودن.....
۴۷	استدلال بر حرمت تجزی به اجماع فقها.....
۴۸	سیره عقلا.....
۴۸	دلیل عقلی بر حرمت.....
۴۹	خدشه در اجماع.....
۴۹	خدشه در سیره عقلا.....
۵۱	خدشه در دلیل عقلی.....
۵۳	تفصیل صاحب فصول در تجزی.....
۵۶	خدشه در تفصیل صاحب فصول.....
۶۰	اشکال در قبح فاعلی نیست، در قبح فعلی است.....

۶۰	 اخبار دال بر عفو یا عقاب برای تجزی
۶۲	 سازش میان اخبار عفو و عقاب
۶۳	 اقسام تجزی
۶۵	 گفتار شهید اول در اقسام تجزی
۶۷	 تنبیه دوم: حجت نبودن قطع حاصل از مقدمات عقلی نزد اخباریون
۶۷	 خدشه بر اخباریون
۶۹	 گفتار محدث استرآبادی
۷۲	 گفتار محدث جزایری
۷۳	 خدشه در سخنان محدث جزایری
۷۳	 گفتار محدث بحرانی
۷۵	 خدشه بر گفتار بحرانی
۸۰	 سخن سید صدر الله
۸۰	 تفسیر اخبار دال بر مداخلت حجت
۸۴	 عدم اعتماد بر عقل در تشخیص متعلقات ملاک احکام
۸۶	 فرو رفتن در مطالب عقلی مربوط به اصول الدین
۸۷	 تنبیه سوم: قطع قطاع (زودباوران)
۸۷	 سخن کاشف الغطاء
۸۷	 خدشه در سخن کاشف الغطاء
۹۱	 توجیه معتبر نبودن قطع قطاع
۹۱	 خدشه در توجیه یاد شده
۹۲	 تنبیه چهارم: اعتبار علم اجمالی
۹۴	 مقام دوم: کفایت علم اجمالی در امتثال
۹۴	 امتثال اجمالی در عبادات
۹۶	 ظن تفصیلی
۱۰۳	 مقام نخست: مخالفت قطعی با علم اجمالی
۱۰۳	 صور علم اجمالی

۱۰۶		وجود آمدن علم تفصیلی به حکم شرعی، از علم اجمالی
۱۰۷		میان علوم تفصیلی تفاوت نیست
۱۰۷		مواردی که توهم شده بین علوم تفصیلی تفاوت است
۱۱۱		پاسخ موارد یاد شده
۱۱۴		اقسام مخالفت علم اجمالی
۱۲۰		مخالفت التزامی، مخالفت نیست
۱۲۰		دلیل جواز مخالفت التزامی
۱۲۷		مخالفت عملی با علم اجمالی
۱۲۹		مخالفت با خطاب مردد
۱۳۳		أقوی عدم جواز است به طور مطلق
۱۳۳		مشبه شدن مکلف
۱۳۴		مردد بودن تکلیف بین دو نفر
۱۳۵		علم یافتن به توجه خطاب به خود شخص
۱۳۵		فروع مسأله
۱۳۹		و اما گفتار در مورد خنثی
۱۴۰		تعامل خنثی با دیگران
۱۴۲		حکم خنثی نسبت به تکالیف ویژه زنان و مردان
۱۴۴		و اما حکم معامله دیگران با خنثی
۱۴۵		حکم ازدواج خنثی
۱۴۷		مقصد دوم: ظن
۱۴۷		مقام نخست
۱۴۷		تعبد به ظن
۱۴۸		دلایل ابن قتیبه بر امتناع تعبد به خبر واحد
۱۴۹		استدلال مشهور بر امکان
۱۴۹		استدلال بهتر
۱۵۰		خدشه در ادلة ابن قتیبه

۱۵۴	تعبّد به خبر به صورت طریقی و سببی
۱۵۵	در صورت طریقی تعبّد ممتنع نیست
۱۵۶	عدم امتناع، بنابر سببیت
۱۶۰	تعبّد به امارات غیر علمی و وجوه آن
۱۶۰	۱. مسلک طریقیّت
۱۶۰	۲. مسلک سببیت
۱۶۱	وجوه طریقیّت
۱۶۲	وجوه سببیت
۱۶۲	۱. مطابقت حکم، با اماره
۱۶۳	۲. تابعیت حکم علمی از اماره
۱۶۴	تفاوت بین دو وجه
۱۶۵	۳. مصلحت سلوکی
۱۶۸	تفاوت میان وجه دوم و سوم
۱۷۷	حاصل سخن در تفاوت وجه دوم و سوم
۱۷۹	اشکال جمع بین حکم واقعی و ظاهری
۱۷۹	پاسخ اشکال
۱۸۰	حال اماره بر موضوعات خارجی
۱۸۱	خلاصه گفتار
۱۸۱	وجوب تعبّد به اماره و اشکال آن
۱۸۴	مقام دوم
۱۸۴	وقوع تعبّد به ظنّ
۱۸۴	اصل، حرمت عمل به ظنّ است
۱۸۹	وجوه دیگر تقریر اصل
۱۹۱	وجه دوم و خدشه آن
۱۹۲	وجه سوم و خدشه آن
۱۹۳	وجه چهارم و اشکال آن

۱۹۶	حرمت عمل به ظن از دو جهت است
۱۹۸	اشاره به دو جهت یاد شده، در کتاب و سنت
۲۰۱	استدلال بر اصالة حرمت به آیات نهی از عمل به ظن
۲۰۳	اماراتی که در مقام استنباط احکام شرعی از الفاظ کتاب و سنت به کار می‌روند
۲۰۷	قسم نخست: اماراتی که برای تشخیص مراد متکلم به کار می‌روند
۲۰۸	موارد اختلاف نظر
۲۰۹	حجیت ظواهر کتاب
۲۰۹	دلایل عدم حجیت ظواهر کتاب نزد گروهی از اخباریون
۲۱۰	۱. اخبار
۲۱۳	پاسخ اصولیون از استدلال به اخبار
۲۱۴	مراد از تفسیر به رأی
۲۱۷	۳. اخبار دال بر جواز تمسک به ظاهر قرآن
۲۲۴	۲. عروض تقیید، تخصیص و مجاز بر ظواهر کتاب
۲۲۷	گفتار سید صدر
۲۳۷	تنبیها
۲۳۷	تنبیه نخست: توهم عدم ثمره در اختلاف نظر در حجیت ظواهر کتاب
۲۳۹	تنبیه دوم: اختلاف قراءات در کتاب
۲۴۳	تنبیه سوم: وقوع تحریف در قرآن، مانع از تمسک به ظواهر نیست
۲۴۴	تنبیه چهارم: حجیت ظواهر کتاب، ظاهر کتاب را ساقط می‌کند
۲۴۶	حجیت ظواهر نسبت به غیر مقصودین به تفهیم
۲۴۶	تفصیل صاحب قوانین میان مقصودین و غیر مقصودین به تفهیم
۲۴۷	توجیه تفصیل یاد شده
۲۵۴	خداشه بر تفصیل صاحب قوانین و سیره اهل زبان
۲۵۶	اجماع علما بر عدم فرق میان مقصودین و غیر مقصودین به تفهیم
۲۶۱	اشکالی دیگر از صاحب قوانین
۲۶۲	خداشه بر سخن صاحب قوانین

۲۶۳	احتمال تفصیل پیشین در گفتار صاحب معالم
۲۶۶	عدم فرق در حجیت ظواهر میان آنچه مفید ظن به مراد است و غیر آن
۲۶۸	نظریه صاحب اشارات
۲۶۹	تفصیل صاحب «هدایة المسترشدين»
۲۷۱	تفصیل سید مجاهد
۲۷۲	ضعیف تفصیل هفتم
۲۷۴	قسم دوم. آنچه برای تشخیص ظواهر به کار می‌رود
۲۷۴	حجیت یا عدم حجیت قول لغوی در وضع
۲۷۶	۱. استدلال بر حجیت با اجماع علما و عقلا
۲۷۷	۲. ادعای اجماع در گفتار محقق سبزواری
۲۸۰	۳. عدم انسداد استنباط احکام با طود قول لغوی
۲۸۲	۴. انسداد باب علم، مجوز عمل به ظنون ناشی از لغت است
۲۸۴	اجماع منقول
۲۸۴	آیا اجماع منقول حجت است؟
۲۸۶	ملازمه میان حجیت خبر واحد و حجیت اجماع منقول
۲۸۶	عدم حجیت اخبار از روی حدس
۲۸۷	ادعای وحدت مناط در عمل به روایات و اجماع منقول
۲۸۹	استدلال به آیه نبأ بر حجیت اجماع منقول
۲۹۴	عدم عمومیت آیه نبأ نسبت به هر خبری
۲۹۷	اجماع در مصطلح عامه و خاصه
۲۹۸	علت حجیت اجماع نزد امامیه
۳۰۱	مسامحه در اطلاق واژه «اجماع»
۳۰۴	مسامحه دیگری در اطلاق اجماع
۳۰۶	تدلیس نبودن اطلاق «اجماع» بنابر مسامحه اول یا دوم
۳۰۷	سخن صاحب «معالم» و خدشه بر آن
۳۰۸	اقسام حکایت اجماع

- ۳۰۹..... حکم الفاظ اجماع
- ۳۱۲..... مستندات علم به قول امام علیه السلام
- ۳۱۲..... ۱. حسن
- ۳۱۳..... ۲. قاعده لطف
- ۳۱۳..... عدم صحت استناد به قاعده لطف
- ۳۱۴..... استکشاف قول امام علیه السلام در طریقه شیخ طوسی و سید مرتضی
- ۳۱۴..... سخن شیخ در «عده» بر ردّ سید
- ۳۱۶..... قول سید منجر به عدم صحت استدلال به اجماع است
- ۳۱۶..... سخن شیخ در «تمهید الاصول»
- ۳۱۸..... استناد به قاعده لطف در کلام گروهی
- ۳۱۹..... سخن فخرالدین در مورد دو اجتهاد متفاوت از یک مجتهد
- ۳۲۰..... سخن شهید اول و محقق ثانی بر نبود قول و رأی برای میت
- ۳۲۱..... محقق داماد: امام علیه السلام خود متفرد به قولی نیست
- ۳۲۲..... توجیهات شهید اول در رعایت قاعده لطف
- ۳۲۳..... ۳. حدس
- ۳۲۵..... صلاحیت حدس برای استناد، و عدم حجیت اجماع منقول
- ۳۲۸..... محقق کاظمی: اخبار، همیشه از حسن است
- ۳۳۲..... خدشه بر سخن محقق کاظمی
- ۳۳۳..... محمل‌های اجماعات ادعا شده
- ۳۳۴..... ۱. مراد اتفاق معروفین باشد
- ۳۳۴..... ۲. از اتفاق معروفین، اجماع کل استفاده شود
- ۳۳۶..... ۳. از اتفاق علما بر یک امر، استفاده اجماع کل شود
- ۳۳۹..... مواردی که صراحتاً بنا بر وجه سوم است
- ۳۳۹..... محقق: تا زمانی که مانع نباشد اصل، عمل به جواز است
- ۳۴۰..... شیخ طوسی: جبران خطای قضات از بیت‌المال صورت می‌گیرد
- ۳۴۱..... سخن شیخ مفید

۳۴۲	ابن ادریس حلی: اجماع بر فوریت نماز قضا
۳۴۳	وجوه سه گانه اثبات ابتدای اجماع ابن ادریس بر حدس
۳۴۷	مقایسه میان سخن حلی و محقق رحمته الله علیه
۳۴۸	تأویل اجماعات ادعا شده
۳۴۹	ادعای اجماع در فروع مبتنی بر استکشاف آراء و رأی امام رحمته الله علیه است
۳۵۲	محقق سبزواری: مراد از اجماع منقول، معنای ظاهر آن نیست
۳۵۳	نتیجه بحث:
۳۵۶	فایده نقل اجماع
۳۵۷	تضعیف سخن سبزواری
۳۵۹	قطع به حکم از نقل اجماع و ضنائم آن
۳۶۳	از نقل اجماع، قطع به وجود دلیل ظنی معتبر حاصل شود
۳۶۵	سخن شیخ اسدالله شوشتری در فایده نقل اجماع منقول
۳۶۷	مقام نخست: حجیت اجماع منقول از جنبه نقل سبب
۳۶۷	مقدمه نخست: دلالت «اجماع» بر سبب، یا دلیل معتبر
۳۶۹	مقدمه دوم: جواز اعتماد بر حجیت نقل سبب یاد شده
۳۷۴	مقدمه سوم: کشف حجت و دلیل معتبر از اتفاق کل علما
۳۸۳	فایده یاد شده برای اجماع منقول، در حکم هیچ است
۳۸۵	استلزام اجماع قول امام رحمته الله علیه را، یا دلیل معتبر، هرگاه بدان اماراتی دیگر پیوست شود
۳۸۷	حکم خبر متواتر منقول
۳۹۰	معنای قبول نقل متواتر
۳۹۱	تواتر قراءات
۳۹۴	شهرت فتوایی
۳۹۴	آیا شهرت فتوایی حجت است؟
۳۹۵	منشأ توهم حجیت:
۳۹۵	۱. اولویت ادله حجیت خبر

- ۳۹۵..... خدشه بر استدلال نخست
- ۳۹۷..... ۲. دلالت مرفوعة زراره و مقبولة ابن حنظله
- ۴۰۰..... پاسخ از استدلال به مرفوعه
- ۴۰۲..... پاسخ از استدلال به مقبولة
- ۴۰۴..... خبر واحد
- ۴۰۴..... مقدمات اثبات حکم شرعی
- ۴۰۸..... جهات الخلاف نظر در اخبار
- ۴۰۸..... ۱. آیا مقطوع الصدور است
- ۴۰۸..... ۲. آیا بالخصوص معتبر است یا خیر؟
- ۴۰۹..... ملاک اخبار معتبر
- ۴۱۱..... استدلال منکرین حجیت خبر واحد
- ۴۱۱..... ۱. استدلال به آیات
- ۴۱۱..... ۲. استدلال به اخبار
- ۴۱۵..... شیوة استدلال به گروه سوم از اخبار مانع
- ۴۱۷..... ۳. استدلال به اجماع بر منع عمل به اخبار غیر معلوم الصدور
- ۴۱۸..... پاسخ استدلال به آیات و اخبار
- ۴۱۹..... مخالفت ظاهر عموم، مخالفت محسوب می شود یا نمی شود؟
- ۴۲۱..... استدلال و استشهاد برای عدم مخالفت خاص با عام
- ۴۲۲..... تضعیف گفتار شیخ طوسی و محقق صاحب «معارج»
- ۴۲۵..... ۴. اخبار دال بر طرح آنچه موافق کتاب نیست
- ۴۲۷..... پاسخ از استدلال به اجماع مورد ادعای سید و طهرسی
- ۴۲۸..... ادله قائلین عمل به خبر واحد
- ۴۲۸..... دلیل نخست: آیاتی از کتاب
- ۴۲۸..... آیه نخست: آیه نبأ
- ۴۳۰..... مناقشه در دو استدلال یاد شده
- ۴۳۱..... دلیل بر شرطی بودن وجوب تبیین نه نفسی بودن آن

۴۳۲	توضیح دیگر برای فساد تمسک به مقدمه خارجی یاد شده
۴۳۳	ایراد بر استدلال به آیه با آنچه دفعش ممکن است
۴۳۳	۱. عدم اعتبار مفهوم وصف
۴۳۴	عدم اعتبار مفهوم شرط در آیه، زیرا سالبه به انتفاء موضوع است
۴۳۶	۲. تعارض مفهوم و تعلیل
۴۳۹	احتمال دیگر در معنای تفحص
۴۴۰	پاسخ برخی از اصولیون از ایراد تعارض مفهوم و تعلیل
۴۴۱	مناقشه در این پاسخ
۴۴۲	اولی در رهایی از ایراد دوم
۴۴۳	اشکالات قابل پاسخ
۴۴۳	۱. تعارض مفهوم آیه با آیات نهی کننده از عمل به غیر علم
۴۴۶	۲. شمول آیه نسبت به خبر سید مرتضی
۴۴۸	۳. عدم شمول آیه نسبت به اخبار مع الواسطه
۴۴۸	پاسخ از این اشکال
۴۵۰	اشکال تقدم حکم بر موضوع
۴۵۲	۴. عدم امکان عمل به مفهوم آیه در احکام شرعی
۴۵۴	۵. عدم عمل به مفهوم آیه در مورد آن
۴۵۵	۶. مفهوم آیه مستلزم عمل نیست
۴۵۶	۷. مسأله اصولی است
۴۵۶	۸. انحصار مفهوم آیه در معصوم علی و کسی که در رتبه پس از اوست
۴۵۹	استدلال به منطوق آیه بر حجیت خبر ظنی غیر عادل
۴۶۰	تعمیم در معنای تبیین و اثر و نتیجه آن
۴۶۴	آیه دوم: آیه نفر
۴۶۷	ظهور آیه در وجوب تفقه و انذار
۴۶۸	استشهاد به احادیث برای اثبات ظهور آیه در وجوب تفقه
۴۷۱	اشکالات استدلال به آیه نفر

۴۷۴	تفاوت میان اشکال اول و دوم
۴۷۴	اشکال سوم
۴۷۸	حقّ در استدلال به آیه نفر، بر وجوب اجتهاد و تقلید است
۴۷۹	آیه سوم: آیه کتمان
۴۸۰	اشکال بر استدلال به آیه
۴۸۲	آیه چهارم: استدلال به آیه سؤال
۴۸۳	ایرادات به استدلال به آیه پرسش
۴۸۶	آیه پنجم: آیه اُذن
۴۸۷	مناقشه در استدلال به آیه اُذن
۴۸۹	مؤیدات «تصدیق» به معنای اظهار قبول
۴۹۰	توجیه روایت و تبیین معنای تصدیق
۴۹۳	مدلول آیات استدلال شده با آنها بر حجّیت خبر واحد
۴۹۴	دلیل دوم: استدلال به سنّت برای اثبات حجّیت خبر واحد
۴۹۴	۱. اخباری که در مورد علاج دو خبر متعارض وارد شده‌اند
۴۹۷	۲. اخبار دالّ بر ارجاع آحاد روایات به آحاد اصحاب
۵۰۰	۳. اخباری که دال بر وجوب رجوع به روایت و ثقات و علما هستند
۵۰۸	۴. اخباری که از آنها جواز عمل به خبر واحد برمی‌آید
۵۱۰	قدر متیقّن از اخبار، اعتبار و ثاقت است
۵۱۱	عدم اعتبار عدالت
۵۱۳	دلیل سوم: اجماع
۵۱۳	۱. اجماع در مقابل سید و پیروانش، و دو راه تحصیل آن
۵۱۴	ادعای شیخ طوسی در مورد اجماع بر خبر واحد
۵۱۹	اشکال و پاسخ شیخ طوسی ۱ بر سخن خود
۵۲۰	اشکال دیگر شیخ بر سخن خودش و پاسخ از آن
۵۲۱	سخن شیخ و طرح اشکال
۵۲۲	بخشی از شرایط عمل به خبر واحد
۵۲۶	استدلال دوم و سوم شیخ طوسی رحمه‌الله برای حجّیت خبر واحد

۵۲۸	سخن صاحب «معالم» در حمل سخن شیخ بر صورت اقتران خبر به قرینه
۵۳۰	سخن محدث استرآبادی در موافقت شیخ با سیدمرتضی
۵۳۰	سخن یکی از اخباریون در تأیید صاحب معالم و توهین به علامه و بزرگان شیعه
۵۳۰	رضوان الله علیهم
۵۳۲	خداشه بر سخن محدث استرآبادی و شیخ کرکی
۵۳۴	قرینه نبودن اجماع شیخ بر صحت اخبار
۵۳۵	نقد فراز پایانی سخن شیخ کرکی عاملی
۵۳۸	عذر صاحب «معالم»
۵۴۰	محاكمه بین محقق و علامه رحمتهما
۵۴۱	نزاع بین ادعای سید و شیخ رحمتهما
۵۴۲	استبعاد صاحب معالم از توجیه یاد شده
۵۴۳	پاسخ از استبعاد صاحب معالم
۵۴۴	جمع بین قول سید و شیخ
۵۴۵	عدم صحت این جمع
۵۴۵	جمع دیگر بین سخن شیخ و سید رحمتهما
۵۴۷	بهترین وجوه
۵۴۷	سخن سید بن طاووس در ادعای اجماع بر حجیت اخبار آحاد
۵۴۸	سخن علامه حلی و محدث مجلسی در ادعای اجماع بر حجیت اخبار آحاد
۵۴۹	مراد از اخباریون در گفتار علامه حلی رحمتهما
۵۴۹	مراد از شبهه‌ای که برای سید مرتضی حاصل شده است
۵۵۰	اقتران اجماع شیخ و دیگران با قرائن دال بر صحت آن
۵۵۱	سخن سید در «موصلیات» و طرح اشکال
۵۵۳	قرائن دال بر صحت اجماع شیخ و علامه رحمتهما
۵۵۳	۱. مدعای کشی
۵۵۳	۲. ادعای نجاشی
۵۵۴	۳. سخن ابن ادریس رحمتهما
۵۵۶	۴. سخن محقق در «معتبر»

۵. سخن شهید در «ذکری»..... ۵۵۷
۶. استشهاد به سخن محدث مجلسی در «بحار»..... ۵۵۸
۷. سخن شیخ بهائی در «مشرق الشمسین»..... ۵۵۸
- قدر متیقن، خبری است که مفید اطمینان است..... ۵۶۰
- سخن فاضل قزوینی در «لسان الخواص»..... ۵۶۱
- وجه دوم از وجوه تقریر اجماع بر حجیت خبر واحد..... ۵۶۲
- وجه سوم از وجوه تقریر اجماع بر حجیت خبر واحد..... ۵۶۳
- اعتراض سید بر خود و پاسخ از آن..... ۵۶۴
- وجه چهارم از وجوه تقریر اجماع بر حجیت خبر واحد..... ۵۶۷
- علت بنای عقلا بر عمل به خبر واحد..... ۵۶۹
- وجه پنجم از وجوه تقریر اجماع بر حجیت خبر واحد..... ۵۷۱
- وجه ششم از وجوه تقریر اجماع بر حجیت خبر واحد..... ۵۷۲
- اشکال اول بر وجه ششم..... ۵۷۳
- اشکال دوم بر وجه ششم..... ۵۷۴
- دلیل چهارم بر حجیت خبر واحد: عقل..... ۵۷۶
- وجه نخست از وجوه تقریر دلیل عقلی بر حجیت خبر واحد..... ۵۷۶
- شدت اهتمام اصحاب به تنقیح اخبار..... ۵۷۸
- وجه اهتمام اصحاب بر تنقیح اخبار و داعی ایشان بر آن..... ۵۸۰
- نقل اخبار دالّ بر وجود اخبار مجعول..... ۵۸۱
- پاسخ تقریر اول دلیل عقل..... ۵۸۴
- جواب دوم از تقریر اول دلیل عقلی..... ۵۸۸
- جواب سوم از تقریر اول دلیل عقلی..... ۵۸۸
- تقریر دوم از دلیلی عقلی بر حجیت خبر واحد..... ۵۸۹
- ایراد به سخن صاحب «وافیه»..... ۵۹۰
- تقریر سوم از دلیل عقلی بر حجیت خبر واحد..... ۵۹۱
- ایراد بر سخن شیخ محمد تقی اصفهانی رحمته الله..... ۵۹۲